

Пряні рослини в ландшафтних композиціях Сирецького дендрологічного парку (м. Київ)

С. М. Михайлик¹, С. А. Глухова², О. І. Шиндер³

¹Український інститут експертизи сортів рослин, вул. Генерала Родимцева, 15, м. Київ, 03041, Україна, e mail: svetlana.nik2519@gmail.com

²Сирецький дендрологічний парк загальнодержавного значення, вул. Тираспільська, 43, м. Київ, 04079, Україна

³Національний ботанічний сад імені М. М. Гришка НАН України, вул. Садово Ботанічна, 1, м. Київ, 01014, Україна

Мета. Проаналізувати таксономічне та сортове різноманіття колекції пряних рослин Сирецького дендрологічного парку загальнодержавного значення, оцінити їхні декоративні якості та визначити напрями використання в ландшафтному дизайні. **Методи.** Предмет дослідження – вирощувані на території Сирецького дендропарку пряні рослини, що є частиною колекції рослин відкритого ґрунту. Види та сорти цієї групи рослин інтродуковано в дендропарк у період з 1949 го по 2021 р. У процесі досліджень використовували методи аналізу та синтезу, порівняння й узагальнення інформаційних даних. **Результати.** Встановлено, що колекція пряних рослин Сирецького дендропарку налічує 69 таксономічних одиниць 33 родів, які об'єднують 12 родин. Серед них 52 види та 25 культиварів. Найбільше представників мають родини *Lamiaceae* – 32 таксони, *Amaryllidaceae* – 11 таксонів та *Asteraceae* – 9 таксонів. Життєві форми пряних рослин представлені деревними (19 таксонів) та трав'яними рослинами (50 таксонів, з яких 10 є однорічниками, 2 – дворічниками, 38 – багаторічниками). Традиційні сфери застосування пряних рослин – харчова, лікарська (фармакологія) та парфумерна. Також їхні декоративні сорти і культивари використовують для створення ландшафтних композицій. Зокрема на території Сирецького дендропарку пряні рослини є композиційною основою тематичного «Саду пряно ароматичних рослин», їх використовують як елементи класичних клумб і композицій літників, тематичних композицій (національні й аптекарські сади, декоративні городи), альпійських гірок і рокаріїв тощо. **Висновки.** Багаторічний досвід озеленення та створення квітникових композицій у Сирецькому дендрологічному парку свідчить, що пряні рослини є важливим елементом у всіх типах апробованих декоративних композицій. Встановлено, що із 69 таксонів пряних рослин, які ростуть у колекційних насадженнях Сирецького дендропарку, 51 мають декоративні якості та використовуються як декоративно квіткові й декоративно листяні види. Таксономічне та сортове різноманіття пряних рослин має значний потенціал для селекційної роботи та створення високодекоративних ландшафтних композицій різного призначення. Завдяки розмаїттю життєвих форм та біоморфологічним особливостям пряні рослини доцільно використовувати в різних типах насаджень для декоративного садівництва та ландшафтного дизайну.

Ключові слова: колекції рослин; види; сорти; запашні трави; озеленення; ландшафтний дизайн.

Вступ

Сирецький дендрологічний парк загальнодержавного значення розташований у північно-західній, поліській, частині м. Києва. Він є науково-дослідною, природоохоронною, культурно-освітньою установою та входить до складу природно-заповідного фонду України.

Дендропарк створено в 1949 р. у ландшафтному стилі за проектом і під керівництвом дендролога Птіцина Миколи Олександровича. Як композиційну основу насаджень парку використано невеликий масив із хвойних і листяних деревних порід поблизу будинку колишнього власника місцевого квіткового

господарства банкіра Карла Мейера. Площа дендропарку – 7,5 га. Колекційний фонд відкритого ґрунту цієї установи налічує по-

Svitlana Mykhailyk

https://orcid.org/0000_0001_9981_0545

Svitlana Glukhova

https://orcid.org/0000_0003_3007_0600

Oleksandr Shynder

https://orcid.org/0000_0003_1146_0873

Svitlana Mykhailyk

https://orcid.org/0000_0001_9981_0545

Svitlana Glukhova

https://orcid.org/0000_0003_3007_0600

Oleksandr Shynder

https://orcid.org/0000_0003_1146_0873

над 1340 місцевих та інтродукованих таксонів деревних і трав'яних рослин. У складі дикорослої рослинності – більш ніж 421 таксон [1–3]. На території дендропарку, крім підтримання та реконструкції існуючих насаджень, проводять активну інтродукційну роботу та випробування нових інтродуцентів у декоративних композиціях.

Особливу групу рослинного царства становлять пряні рослини, в органах яких наявні леткі, ароматичні або пекучо-смакові речовини, використовувані як прянощі [4–8]. Для надання продуктам харчування приємного аромату та смаку застосовують переважно надземну частину рослин або ж самі їхні верхівки – квіти і насіння. Коріння і кореневища використовують в їжу лише у таких видів прямих рослин, як хрін, айр, гравілат. До прямих трав, які можуть бути використані майже повністю, належать також пряні частини напівкущових і кущових рослин, наприклад ялівцю, чебрецю тощо [4–6, 8, 9].

Більшість прямих рослин мають сильні фітонцидні, антисептичні та бактерицидні властивості, що зумовлено наявністю в їхньому складі великої кількості вітамінів і біологічно активних речовин, завдяки чому їх широко застосовують у кулінарії та харчовій промисловості (як прянощі та консерванти), а також парфумерії [4, 6, 8, 10, 11]. Деякі з цих рослин занесені до сучасної фармакопеї і часто використовуються у традиційній та народній медицині як лікарські [4–6, 8, 9].

Пряні рослини поширені в усьому світі. Такі їх класичні представники, як чорний перець, гвоздичне дерево, ваніль, імбир тощо зазвичай ростуть у тропіках [4, 6]. На території України розповсюджені місцеві пряні рослини, а саме: петрушка, кріп, гірчиця, лавр, м'ята, часник, цибуля, хрін та ін. [4, 6, 12, 13].

Державний реєстр сортів рослин, придатних до поширення в Україні, станом на 2022 р. налічує 436 сортів прямих рослин. Найбільшою кількістю сортів представлені такі родини, як *Amaryllidaceae* – 252, *Lamiaceae* – 113, *Ariaceae* – 73 сорти.

Вживання прямих рослин в їжу впливає на фізіологічний і психологічний стан людського організму. Комплекс запашних ефірних олій, вітамінів, глікозидів, тонічних і смакових речовин покращує кулінарні якості продуктів харчування, стимулює апетит і діяльність органів травлення, сприяє засвоєнню поживних речовин, позитивно впливає на роботу нервової та серцево-судинної систем, а також на загальний психічний стан людини [4–6, 8, 9].

Крім вищезазначених сфер застосування багато прямих рослин завдяки своєму декоративному ефекту можуть бути використані для створення ландшафтних композицій. У зв'язку з розвитком на сучасному етапі нових напрямів озеленення [17, 19, 20] вивчення декоративних якостей представників окремо взятих господарсько-цінних груп рослин є актуальним. Зручною базою для проведення таких досліджень є Сирецький дендропарк.

Мета досліджень – проаналізувати таксономічне та сортове різноманіття колекції прямих рослин Сирецького дендрологічного парку загальнодержавного значення; оцінити та визначити напрями використання декоративних представників групи прямих рослин у процесі створення ландшафтних композицій.

Матеріали та методика досліджень

Предметом досліджень є вирощувані на експозиційних та колекційних ділянках Сирецького дендропарку пряні рослини, види та сорти яких інтродуковано до цієї установи у період з 1949-го по 2021 р. Для інвентаризації прямих рослин у складі колекції послуговувалися визначенням поняття «пряна рослина» в Українському Радянському Енциклопедичному Словнику [5, 14]. Життєві форми встановлювали за класифікацією Ф. Клементсом [15] і Х. Раункієра [16]. Для класифікації декоративних композицій, де було апробовано пряні рослини, використано загальноприйнятні схеми, з урахуванням особливостей озеленення у наддніпрянській частині України [17–19, 21]. У процесі досліджень застосовано методи аналізу та синтезу, порівняння й узагальнення інформаційних даних для підготовки висновків.

Результати досліджень

За результатами інвентаризації колекційного фонду Сирецького дендропарку встановлено, що у ньому налічується 50 трав'яних та 19 деревних таксономічних одиниць прямих рослин (табл. 1). З них 10 – однорічні, 2 – дворічні, 38 – багаторічні. Перелік містить 52 види та 25 культиварів із 33 родів, 12 родин. Найбільше представників має родина *Lamiaceae* – 35 таксонів, які належать до 15 родів, 33 видів, 11 з яких мають декоративні сорти або форми. Досить велика кількість таксонів і у родин *Amaryllidaceae* (11) та *Asteraceae* (9).

Завдяки декоративним властивостям прямих рослин, їх здавна культивують на квітниках, зокрема й у декоративних компози-

Пряні рослини Сирецького дендрологічного парку загальнодержавного значення

№ з/п	Види (латинська та українська назви)	Сорти	Життєва форма	Походження	Декоративні якості
<i>PINOPHYTA</i> Родина <i>Cupressaceae</i>					
1	<i>Juniperus communis</i> L. Ялівець звичайний		дер	і.в.	+
<i>MAGNOLIOPHYTA, ONODICOTS</i> Родина <i>Amaryllidaceae</i>					
2	<i>Allium aflatunense</i> B.Fedtsch. Цибуля афлатунська		бгтр	і.в.	+
3	<i>Allium angulosum</i> L. Цибуля гранчаста		бгтр	і.в.	+
4	<i>Allium sera</i> L. Цибуля городня	окультурена форма	бгтр	і.в.	
5	<i>Allium lusitanicum</i> Lam. Цибуля лузитанська		бгтр	і.в.	+
6	<i>Allium oleraceum</i> L. Цибуля городня		бгтр	і.в.	+
7	<i>Allium ramosum</i> L. Цибуля гілляста		бгтр	і.в.	+
8	<i>Allium rosenbachianum</i> Regel Цибуля Розенбаха		бгтр	і.в.	+
9	<i>Allium sativum</i> L. Часник	окультурена форма	бгтр	і.в.	
10	<i>Allium schoenoprasum</i> L. Цибуля скорода		бгтр	і.в.	+
11	<i>Allium tuberosum</i> Rottler ex Spreng. Цибуля бульбиста		бгтр	і.в.	+
12	<i>Allium ursinum</i> L. Цибуля ведмежа, черемша		бгтр	і.в.	+
Родина <i>Araceae</i>					
13	<i>Acorus calamus</i> L. Лепеха звичайна	'Variegata'	бгтр	і.в.	+
14	<i>Acorus gramineus</i> Aiton Лепеха злаколиста	'Variegata'	бгтр	і.в.	+
<i>MAGNOLIOPHYTA EUDICOTS</i> Родина <i>Apiaceae</i>					
15	<i>Anethum graveolens</i> L. Кріп пахучий	окультурена форма	одн	і.в.	
16	<i>Coriandrum sativum</i> L. Коріандр посівний	окультурена форма	одн	і.в.	
17	<i>Foeniculum vulgare</i> Mill. Фенхель звичайний		одн	і.в.	
18	<i>Petroselinum crispum</i> (Mill.) Fuss Петрушка кучерява	окультурена форма	одн, двр	і.в.	
19	<i>Pimpinella saxifraga</i> L. Бедринаць ломикаменевий		бгтр	м.в.	
Родина <i>Asteraceae</i>					
20	<i>Artemisia abrotanum</i> L. Полин гіркий	'Cola Plant'	бгтр	і.в.	+
21	<i>Artemisia dracunculus</i> L. Полин естрагон		бгтр	і.в.	
22	<i>Artemisia ludoviciana</i> Nutt. Полин Людовика		бгтр	і.в.	+
23	<i>Artemisia schmidtiana</i> Maxim. Полин Шмідта	'Nana'	бгтр	і.в.	+
24	<i>Artemisia vulgaris</i> L. Полин звичайний	'Janlim'	бгтр	і.в.	+
25	<i>Tagetes erecta</i> L. Купчаки прямостоячі, чорнобривці	'Discovery Orange', 'Discovery Yellow', 'Grand Arlequin', 'Hero Gold' та ін.	одн	і.в.	+

Продовження таблиці 1

№ з/п	Види (латинська та українська назви)	Сорти	Життєва форма	Походження	Декоративні якості
26	<i>Tagetes lucida</i> Cav. Купчаки променисті		одн	і.в.	+
27	<i>Tagetes tenuifolia</i> Cav. Купчаки тонколисті		одн	і.в.	+
28	<i>Tanacetum vulgare</i> L. Пижмо звичайне	'Crispa'	бгтр	і.в.	+
Родина <i>Brassicaceae</i>					
29	<i>Armoracia rusticana</i> G.Gaertn., B.Mey. & Scherb. Хрін звичайний		бгтр	а.в.	
Родина <i>Lamiaceae</i>					
30	<i>Agastache foeniculum</i> (Pursh) Kuntze Лофант анісовий		бгтр	і.в.	+
31	<i>Agastache rugosa</i> (Fisch. & C.A.Mey.) Kuntze Лофант зморшкуватий		бгтр	і.в.	+
32	<i>Hyssopus officinalis</i> L. Гісоп лікарський	typical, 'Roseus'	кк	і.в.	+
33	<i>Lavandula angustifolia</i> Mill. Лаванда вузьколиста	typical, 'Alba', 'Rosea'	кк	і.в.	+
34	<i>Melissa officinalis</i> L. Меліса лікарська		бгтр	і.в.	+
35	<i>Mentha arvensis</i> L. М'ята польова		бгтр	і.в.	+
36	<i>Mentha × dalmatica</i> Tausch М'ята далматська		бгтр	і.в.	+
37	<i>Mentha longifolia</i> (L.) Huds. М'ята довголиста		бгтр	і.в.	+
38	<i>Mentha suaveolens</i> Ehrh. М'ята пахуча	'Variegata'	бгтр	і.в.	+
39	<i>Monarda didyma</i> L. Монарда двійчаста	сортосуміш	бгтр	і.в.	+
40	<i>Nepeta cataria</i> L. Котяча м'ята справжня		бгтр	і.в.	+
41	<i>Nepeta grandiflora</i> M.Vieb. Котяча м'ята великоквіткова		бгтр	і.в.	+
42	<i>Nepeta racemosa</i> Lam. Котяча м'ята гроноподібна		бгтр	і.в.	+
43	<i>Ocimum basilicum</i> L. Васильки справжні	typical, 'Dark Opal', 'Siam Queen'	одн	і.в.	+
44	<i>Ocimum tenuiflorum</i> L. Васильки тонколисті		одн	і.в.	+
45	<i>Origanum vulgare</i> L. Материнка звичайна	typical, 'Compactum'	бгтр	м.в.	+
46	<i>Perilla frutescens</i> (L.) Britton var. <i>crispa</i> (Thunb.) H.Deane Буролистка кучерява		одн	і.в.	+
47	<i>Rosmarinus officinalis</i> L. Розмарин лікарський		кк	і.в.	+
48	<i>Salvia nemorosa</i> L. Шавлія дібровна		бгтр	м.в.	
49	<i>Salvia nutans</i> L. Шавлія поникла		бгтр	і.в.	
50	<i>Salvia officinalis</i> L. Шавлія лікарська	'Icterina', 'Purpurascens', 'Tricolor' та ін.	пкк	і.в.	+
51	<i>Salvia scabiosifolia</i> Lam. Шавлія скабіозолиста		пкк	і.в.	
52	<i>Salvia sclarea</i> L. Шавлія мускусна		двр	і.в.	
53	<i>Salvia verticillata</i> L. Шавлія кільчаста		бгтр	і.в.	

№ з/п	Види (латинська та українська назви)	Сорти	Життєва форма	Походження	Декоративні якості
54	<i>Satureja coerulea</i> Janka Чабер синюватий		пкк	і.в.	+
55	<i>Thymus × citriodorus</i> (Pers.) Schreb. Чебрець лимоннопахучий	'Doone Valley', 'Golden Lemon', 'Silver Queen'	пкк	і.в.	+
56	<i>Thymus kosteleckyianus</i> Opiz Чебрець Костелецького		пкк	і.в.	
57	<i>Thymus pannonicus</i> All. Чебрець паннонський	суміш різного географічного походження	пкк	м.в.	
58	<i>Thymus pulegioides</i> L. Чебрець блошиний	typical, 'Archer's Gold'	пкк	і.в.	+
59	<i>Thymus roegneri</i> K.Koch Чебрець Рьогнера		пкк	і.в.	+
60	<i>Thymus serpyllum</i> L. Чебрець повзучий	typical, 'Albus', 'Pink Chintz' та ін.	пкк	м.в.	+
61	<i>Thymus vulgaris</i> L. Чебрець звичайний	'Silver Posie'	пкк	і.в.	+
62	<i>Vitex agnus castus</i> L. Вітекс священний		кущ	і.в.	+
63	<i>Vitex negundo</i> L. Вітекс китайський		кущ	і.в.	+
64	<i>Vitex negundo</i> var. <i>cannabifolia</i> (Siebold & Zucc.) Hand. Mazz. Вітекс коноплелистий		кущ	і.в.	+
Родина <i>Ranunculaceae</i>					
65	<i>Nigella sativa</i> L. Чорнушка посівна		одн	і.в.	+
Родина <i>Rosaceae</i>					
66	<i>Geum urbanum</i> L. Гравілат міський		бгтр	і.в.	
Родина <i>Rutaceae</i>					
67	<i>Ruta hortensis</i> Mill. Рута садова		кк	і.в.	+
Родина <i>Solanaceae</i>					
68	<i>Capsicum annuum</i> L. Перець однорічний	суміш сортів	бгтр умв	і.в.	+
Родина <i>Verbenaceae</i>					
69	<i>Aloysia citrodora</i> Paláu Алозія лимонна	'Freshman'	кущ	і.в.	+

Примітка. Назви сортів наведено, якщо вони відомі; «typical» – позначено типові форми певних таксонів, якщо крім них є ще сорти. *Життєві форми:* «одн» – однорічник; «одн фк» – однорічник факультативний; «двр» – дворічник; «бгтр» – багаторічник; «дер» – дерево; «кущ» – кущ; «кк» – кущик; «пкк» – півкущик. *Походження рослин у парку:* м.в. – місцевий вид; і.в. – інтродукований вид.

ціях на території Сирецького дендропарку [18–20]. Це дещо відсуває на другий план їхню харчову цінність.

Одними з головних елементів класичних клумб та композицій літників є види і сорти роду *Tagetes*. Їх використання у фігурних клумбах, рабатках, міксбордерах, палісадниках і бордюрах дає змогу створювати яскраві квіткові композиції. У подібний спосіб використовують і деякі інші одно- та багаторічні пряні рослини: *Agastache foeniculum*, *Allium aflatunense*, *A. ramosum*, *A. rosenbachianum*, *A. schoenoprasum*, *Capsicum annuum*, *Nigella sativa*, *Origanum vulgare*, *Perilla nankinensis*, *Satureja coerulea*; види роду *Salvia*, а також

напівкущики: *Lavandula angustifolia*, *Hyssopus officinalis*, *Ruta hortensis*; види роду *Thymus*. Ці рослини у різноманітних композиціях і висаджені групами поширені по всій території Дендропарку, а також є гармонійним доповненням троянд у розарії. Окремі декоративні трав'яні пряні рослини використовують як солітери, зокрема такі: *Agastache foeniculum*, *Allium aflatunense*, *A. rosenbachianum*, *Monarda didyma* і *Tanacetum vulgare* 'Crispa'.

Juniperus communis, *Lavandula angustifolia*, *Hyssopus officinalis*, *Agastache foeniculum* та види роду *Salvia* висаджені групами по всій території Дендропарку, а також є гармонійним доповненням троянд у розарії (рис. 1, рис. 2).

Рис. 1. *Salvia sclarea* в насадженнях Сирецького дендропарку

Рис. 2. *Lavandula angustifolia* у розарії

Пряні рослини є важливим елементом тематичних композицій. У сонячному, затишному місці Сирецького дендропарку створено «Сад пряно-ароматичних рослин», де виса-

джено види та сорти з сильним і приємним ароматом таких родів: *Mentha*, *Nepeta*, *Salvia*, *Tagetes*, *Thymus*, *Lavandula angustifolia*. Їх доповнюють інші ароматичні непряні декоративні рослини, зокрема: *Coleus amboinicus* Lour., *Pelargonium grandiflorum* Willd., *P. graveolens* L'Hér., *P. zonale* (L.) L'Hér., *Plectranthus ciliatus* E. Mey., *P. oertendahlii* T.C.E. Fr. Подібним за тематикою є «Аптекарьський сад», де успішно поєднуються пряно-ароматичні та лікарські властивості рослин *Hyssopus officinalis*, *Lavandula angustifolia*, *Foeniculum vulgare*, різні види родів *Mentha*, *Salvia*, *Thymus* та ін. Для «Українського саду» актуальними є традиційні рослини, а саме: *Anethum graveolens*, *Armoracia rusticana*, *Artemisia abrotanum*, *A. dracuncululus*, *Capsicum annuum*, *Foeniculum vulgare*, *Melissa officinalis*, *Mentha suaveolens*, *Monarda didyma*, *Nepeta cataria*, *Ocimum basilicum*, *Petroselinum crispum*, *Tagetes erecta*, *T. tenuifolia* та деякі інші [8, 17]. Близьким за формою до національних садів є «Декоративний город», в якому деякі овочеві пряні рослини, наприклад *Allium cepa*, *A. sativum*, *A. tuberosum* і *Armoracia rusticana*, органічно поєднані з іншими овочевими культурами: *Beta vulgaris* L., *Brassica oleracea* L. var. *acephala* DC., *Cucurbita maxima* Duchesne, *C. pepo* L., *Helianthus annuus* L., *Lagenaria abyssinica* (Hook.f.) C. Jeffrey, *Zea mays* L. тощо. У таких композиціях надзвичайно привабливими є різноманітні варієгатні та кучеряволисті сорти окремих пряних культур, наприклад, у *Petroselinum crispum* і видів роду *Mentha*. Завдяки різноманітності забарвлення та форм плодів вирощуваних у Сирецькому дендропарку сортів *Capsicum annuum*, їх разом з *Ocimum basilicum* і *Ocimum tenuiflorum* можна використовувати як акцент в осінніх композиціях (рис. 3).

Рис. 3. Приклад осінньої композиції з *Capsicum annuum*

Застосовують пряні рослини і у складі насаджень на альпійських гірках та кам'янистих садах (рокаріях). У такий спосіб вирощують переважно низькорослі рослини, що ростуть у природних умовах на кам'янистих і скельних оселищах. Серед них: *Allium lusitanicum*, *A. ramosum*, *Artemisia ludoviciana*, *A. schmidtiana*, *Lavandula angustifolia*, *Nepeta racemosa*, *Rosmarinus officinalis*, різноманітні види і сорти родів *Mentha*, *Salvia* і *Thymus*.

Пряні рослини також використовують у тінювих квітниках Сирецького дендропарку, а саме: *Allium ursinum* та *Artemisia 'Janlim'*. У водному квітнику доречно виглядають варієгатні сорти *Acorus calamus* та *A. gramineus* (рис. 4). У композиціях із хвойних рослин успішно вирощують різноманітні сорти *Juniperus communis*. У складі широколистяних дендрогруп на сонячних ділянках перспективними є види і сорти роду *Vitex*.

Рис. 4. *Acorus calamus 'Variegata'* та *Mentha × dalmatica* біля ставка

Варто зазначити, що на території Сирецького дендропарку є не тільки рослини колекційного фонду, а й дикорослі представники його флори, зокрема *Geum urbanum*, *Pimpinella saxifraga* та *Salvia verticillata*. Вони ростуть під пологом дерев і чагарників та є складовими природного травостою.

Висновки

Багаторічний досвід озеленення та створення квітникових композицій у Сирецько-

му дендрологічному парку свідчить, що пряні культури є важливим елементом у всіх типах апробованих декоративних композицій. Встановлено, що із 69 таксонів прямих рослин колекційних насаджень Сирецького дендропарку 51 мають декоративні якості та використовуються як декоративно-квіткові та декоративно-листяні культури. Загалом таксономічне та сортове різноманіття прямих рослин має значний потенціал для створення високодекоративних ландшафтних композицій різного призначення та є цінним матеріалом для селекційної роботи. Різноманіття життєвих форм прямих рослин, їхні біоморфологічні особливості сприятимуть успішному їх використанню у процесі озеленення міського середовища, зокрема для оформлення традиційних квітників і створення новаторських декоративних композицій трав'яних рослин та дендрогруп.

Використана література

1. Глухова С. А., Шиндер О. І., Михайлик С. М. Каталог деревних рослин Сирецького дендрологічного парку. Полтава : Полтавський літератор, 2017. 72 с.
2. Глухова С. А., Шиндер О. І., Ємець Л. І., Михайлик С. М. Каталог трав'янистих рослин Сирецького дендрологічного парку. Полтава : Полтавський літератор, 2016. 82 с.
3. Шиндер О. І., Глухова С. А., Михайлик С. М. Спонтанна флора Сирецького дендрологічного парку загальнодержавного значення (м. Київ). *Інтродукція рослин*. 2018. № 2. С. 54–64. doi: 10.5281/zenodo.2229967
4. Melchior H., Kastner H. *Przyprawy, badania botaniczne i chemiczne*. Warszawa : Wydawnictwa Naukowo Techniczne, 1978. 17 s.
5. Оптасюк О. М. Ароматичні культури. *Велика українська енциклопедія*. URL: https://vue.gov.ua/Ароматичні_культури
6. Дудченко Л. Г., Козьяков А. С., Кривенко В. В. Пряно ароматические и пряно вкусовые растения. Киев : Наук. думка, 1989. 304 с.
7. ДСТУ EN ISO 676:2018. Прянощі та приправи. Ботанічна номенклатура (EN ISO 676:2009, IDT; ISO 676:1995; Cor 1:1997, IDT). URL: http://online.budstandart.com/ua/catalog/docpage.html?id_doc=80254
8. Seidemann J. *World Spice Plants: Economic Usage, Botany, Taxonomy*. Heidelberg : Springer, 2005. 591 p. doi: 10.1007/3 540 27908 3
9. Мегалінська Г. П., Страшко С. В., Сікура А. Й., Білик Ж. І. Формування практичних навичок використання пряно ароматических рослин в курсі «Фітологія» для студентів спеціальності «Здоров'я людини». *World Science*. 2018. Vol. 2, № 10. С. 10–15. doi: 10.31435/rsglobal_ws/31102018/6181
10. Корабльова О. А. Прянощі та приправи. Київ : Юнівест Медіа, 2011. 196 с.
11. Нечитайло В. А., Баданіна В. А., Гриценко В. В. Культурні рослини України. Київ : Фітосоціоцентр, 2005. 351 с.
12. Гнатюк А. М., Михайлик С. М. Традиційні рослини у селах України у 70–80 х роках ХХ століття. *Етноботанічні традиції в агрономії, фармації та садовому дизайні* : матеріали IV Міжнародної наукової конференції, присвяченої 30 й річниці незалежності України (м. Умань, 5–8 липня 2022 р.). Умань : Сочінський М. М., 2021. С. 44–53.
13. Каталог рослин відділу нових культур / за ред. Д. Б. Рахметова. Київ : Фітосоціоцентр, 2015. 112 с.
14. Український радянський енциклопедичний словник : у 3 х т. / редкол. : М. Бажан (голов. ред.) та ін. Київ : Голов. ред. УРЕ УРСР, 1966. Т. 3. 196 с.

- 15 Clements F. E. Plant Indicators. The relation of plant communities to process and practice. Washington : Carnegie Institution of Washington, 1920. 388 p.
16. Raunkiaer C. The life form of plants and statistical plant geography. Oxford : Clarendon Press., 1934. 632 p.
17. Колєнкіна М. С. Квітниківарство. Харків, 2020. 202 с.
18. Коструба Т. М. Традиційні трав'яні рослини українського квітника. *Етноботанічні традиції в агрономії, фармації та садовому дизайні* : матеріали V Міжнародної наукової конференції (м. Умань, 5–8 липня 2022 р.). Умань, 2022. С. 123–128.
19. Глухова С. А., Шиндер О. І., Михайлик С. М. Трав'янисті рослини в колекції Сирецького дендрологічного парку та їх використання в озелененні. *Науковий вісник НУБіП України. Сер. : Лісівництво та декоративне садівництво*. 2016. Вип. 255. С. 218–227.
20. Соловей Д. С. Сади «нової хвилі» як нова течія в благоустрої та озелененні. *Науковий вісник НУБіП України. Сер. : Лісівництво та декоративне садівництво*. 2013. Вип. 187(3). С. 71–77.

References

1. Glukhova, S. A., Shynder, O. I., & Mykhailik, S. M. (2017). *Kataloh derevnykh roslyn Syretskoho dendrolohichnoho parku* [Catalog of arboreal plants of Syrets dendrological park]. Poltava: Poltavskyi literator. [In Ukrainian]
2. Glukhova, S. A., Shynder, O. I., Yemets, L. I., & Mykhailik, S. M. (2016). *Kataloh travianystrykh roslyn Syretskoho dendrolohichnoho parku* [Catalog of herbaceous plants of Syrets dendrological park]. Poltava: Poltavskyi literator. [In Ukrainian]
3. Shynder, O. I., Glukhova, S. A., & Mykhailik, S. M. (2018). Spontaneous flora of the Syrets arboretum (Kyiv). *Plant Introduction*, 2, 54–64. doi: 10.5281/zenodo.2229967 [In Ukrainian]
4. Melchior, H., & Kastner, H. (1978). *Przyprawy, badania botaniczne i chemiczne*. Warszawa: Wydawnictwa Naukowe Techniczne.
5. Optasiuk, O. M. (n.d.). Aromatic crops. *Velyka ukrainska entsyklopediia* [Great Ukrainian encyclopedia]. Retrieved from https://vue.gov.ua/Aromatychni_kultury. [In Ukrainian]
6. Dudchenko, L. G., Kozjakov, A. S., & Krivenko, V. V. (1989). *Pryano aromaticheskie i pryano vkusovye rasteniya* [Spicy aromatic and spicy flavoring plants]. Kyiv: Naukova dumka. [In russian]
7. *DSTU EN ISO 676:2018. Spices and seasonings. Botanical nomenclature (EN ISO 676:2009, IDT; ISO 676:1995; Cor 1:1997, IDT)*. (1998). Retrieved from http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc_page.html?id_doc=80254 [In Ukrainian]
8. Seidemann, J. (2005). *World Spice Plants: Economic Usage, Botany, Taxonomy*. Heidelberg: Springer. doi: 10.1007/3 540 27908 3
9. Mehalinska, H. P., Strashko, S. V., Sikura, A. Y., & Bilyk, Zh. I. (2018). Formation of practical skills in the use of spicy and aromatic plants in the course "Phytology" for students majoring in "Human Health". *World Science*, 2(10), 10–15. doi: 10.31435/rsglobal_ws/31102018/6181
10. Korablova, O. A. (2011). *Prianoshchi ta prypravu* [Spices and seasonings]. Kyiv: Yunivest Media. [In Ukrainian]
11. Nechytailo, V. A., Badanina, V. A., & Hrytsenko, V. V. (2005). *Kulturni roslyny Ukrainy* [Cultivated plants of Ukraine]. Kyiv: Fitosotsiotsentr. [In Ukrainian]
12. Gnatiuk, A. M., & Mykhailik, S. M. (2021). Traditional plants in the villages of Ukraine in the 70–80s of the XX century. In *Etnobotanical traditions in agronomy, pharmacy and garden desing: Proceedings of the Fourth International Scientific Conference, Dedicated to the 30th Anniversary of Independence of Ukraine* (pp. 44–53). Uman: Sochinskyi M. M. [In Ukrainian]
13. Rakhmetov, D. B. (Ed.). (2015). *Kataloh roslyn viddilu novykh kultur* [Catalog of plants of the Department of New Crops]. (2015). Kyiv: Fitosotsiotsentr. [In Ukrainian]
14. Bazhan, M. (Ed.). (1966). *Ukrainskyi Radianskyi Entsyklopedychnyi Slovnyk* [Ukrainian Soviet encyclopedic dictionary]. (Vol. 3). Kyiv: Holovna redaktsiia URE URSR. [In Ukrainian]
15. Clements, F. E. (1920). *Plant Indicators. The relation of plant communities to process and practice*. Washington: Carnegie Institution of Washington.
16. Raunkiaer, C. (1934). *The life form of plants and statistical plant geography*. Oxford: Clarendon Press.
17. Koliienkina, M. S. (2020). *Kvitnykarstvo* [Floriculture]. Kharkiv. [In Ukrainian]
18. Kostrubu, T. M. (2022). Traditional herbaceous plants of the Ukrainian flower garden. In *Etnobotanical traditions in agronomy, pharmacy and garden desing: Proceedings of the Fourth International Scientific Conference, Dedicated to the 30th Anniversary of Independence of Ukraine* (pp. 123–128). Uman: Sochinskyi M. M. [In Ukrainian]
19. Glukhova, S. A., Shynder, O. I., & Mykhailik, S. M. (2016). Herb in the Syrets Arboretum collection and their use in landscaping. *Scientific Herald of NULES of Ukraine. Series: Forestry and Decorative Gardening*, 255, 218–227. [In Ukrainian]
20. Solovej, D. S. (2013). Gardens of the "new wave" as a new trend in landscaping. *Scientific Herald of NULES of Ukraine. Series: Forestry and Decorative Gardening*, 187(3), 71–77. [In Ukrainian]

UDC 58.006; 635.7; 635.05

Mykhailik, S. M.¹, Glukhova, S. A.², & Shynder, O. I.³ (2022). Spicy plants in the landscape compositions of the Syrets Arboretum. *Plant Varieties Studying and Protection*, 18(3), 162–170. <https://doi.org/10.21498/25181017.18.3.2022.268997>

¹Ukrainian Institute of Plant Varieties Examination, 15 Henerala Rodymtseva St., Kyiv, 03041, Ukraine, e mail: svetlana.nik2519@gmail.com

²Syrets arboretum, 43 Tyraspilska St., Kyiv, 04079, Ukraine

³M. M. Gryshko National Botanical Garden, NAS of Ukraine, 1 Sadovo Botanichna St., Kyiv, 01014, Ukraine

Purpose. To analyze the taxonomic and varietal diversity of the collection of spicy plants of the Syrets Arboretum, evaluate their decorative qualities and determine the directions of use in landscape design. **Methods.** The subject of the study is spicy plants grown on the territory of the Syrets Arboretum, which are a part of the collection of open ground plants. The species and varieties of this group of plants were introduced in the arboretum from 1949 to 2021. In the process of research, methods of analysis and synthesis, comparison and generalization of information were used. **Results.** It has been established that the collection of spicy plants of the Syrets Arboretum includes 69 taxa belonging to 33 genera, 12 families. There are 52 species and 25 cultivars among

them. The largest number of representatives are in the families *Lamiaceae* – 32 taxa, *Amaryllidaceae* – 11 taxa and *Asteraceae* – 9 taxa. The life forms of spicy plants are represented by woody (19 taxa) and herbal plants (50 taxa, of which 10 annual, 2 biennial, and 38 perennial forms). The traditional fields of application of spicy plants are food, medicine (pharmacology) and perfumery. In addition, their decorative varieties and cultivars are used to create landscape compositions. In particular, on the territory of the Syrets Arboretum, spicy plants are the compositional basis of the thematic "garden of spicy aromatic plants", they are used as elements of classic flower beds and summer compositions, thematic compositions (national and pharmacy gardens, vegetable flower

beds), alpine slides and rocky gardens, etc. **Conclusions.** Many years of experience in landscape design and creation of floral arrangements in the Syrets Arboretum shows that spicy plants are an important element in all types of tested decorative compositions. It is revealed that out of 69 spicy plants that grow on collectible plantings of the Sirets Arboretum, 51 have decorative qualities and are used as decorative floral and decorative deciduous species. The taxonomic and

varietal variety of spicy plants has considerable potential for breeding work and creation of highly decorative landscape compositions of various purposes. Due to the availability of different life forms and biomorphological features, it is advisable to use spicy plants in different types of plantations for decorative gardening and landscape design.

Keywords: *plant collections; species; varieties; fragrant herbs; greening; landscaping.*

Надійшла / Received 18.09.2022
Погоджено до друку / Accepted 26.10.2022